

مرکز مجاز امام صادق علیه السلام

اصول الفقه (ملازمات عقليه)

واقعیت حسن و قبح

جلسه ۱۶۹

استاد رفعتی

واقعیت حسن و قبح

واقعیت معنی اول:

حسن به معنای اول، یعنی کمال و همچنین مقابلش یعنی قبح، امر واقعی و خارجی بوده که به اختلاف انظار و اذواق مختلف نمی‌باشد و تحققش موقوف بر وجود شخصی که آن را درک و تعقل نماید نیست.

واقعیت معنی دوم:

حسن به معنای ملائمت با نفس و نیز مقابلش، قبح یعنی عدم ملائمت با نفس باشد؛ در خارج امری که محاذی با آن بوده و حکایتش نماید وجود ندارد؛ اگرچه منشاء آن گاهی امر خارجی بوده همچون رنگ، بو، طعم، منظم بودن اجزاء و امثال آن.

بلکه حسن شیئی موقوف است بر وجود ذوق عام یا خاص؛ زیرا ایشان بواسطه ذوقی که دارند منظورات یا مسموعات و یا مذوقات را درک کرده و ذوق یاد شده آنها را ملائم با نفسش قرار می‌دهد؛ لذا این امور نزد وی حسن شمرده می‌شوند؛ چنانچه اگر آنها غیر ملائم با نفس باشند، قبیح محسوب می‌گردند؛ حال اگر اذواق نسبت به شیئی مختلف و دگرگون بود، می‌باید آن را از نظر برخی حسن و نزد بعضی دیگر قبیح بدانیم؛ چنانچه وقتی انسانها در ذوق عامی با هم مشترك بودند شیئی یاد شده از نظر همگان حسن یا قبیح تلقی گردد.

حاصل کلام آنکه حسن به معنای ملائمت با نفس، صفت واقعیته‌ای برای اشیاء همچون کمال نبوده و واقعیت آن صرفاً ادراک انسان و ذوق او است؛ لذ اگر انسان یا شبیه انسان که دارای ذوق است وجود نداشته، برای اشیاء فی حدّ نفسها حسن به معنای ملائمت تحقق نخواهد داشت.